

Process vid påminnelse och vite

Förslag till beslut

1. Överförmyndarnämnden godkänner överförmyndarenhetens förslag till process avseende ärenden gällande föreläggande av vite enligt 12 kap 13§, 13 kap 3,14,15 eller 18-21§, 14 kap 1,2,15,16,18 samt 21-23§, 15 kap 3 och 8§, 16 kap 3§ andra stycket samt 8§ tredje stycket föräldrabalken.

Ärende

Överförmyndarnämnden är en tillsynsmyndighet och nämndens främsta uppgift är att, genom sin tillsyn, tillse att huvudmannen inte lider några rättsförluster på grund av ställföreträderskapet. Den process som nämnden föreslås att godkänna kommer tillse att överförmyndarens tillsyn utövas på ett mer rättssäkert och effektivt sätt.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse: Process vid påminnelse och vite.

Bilaga 1: Utdrag från JOs protokoll fört vid inspektion av överförmyndarnämnden i Nacka

Bilaga 2: Utdrag Riksrevisionens granskningsrapport

Bilaga 3: Förslag till process

Bakgrund

Överförmyndarnämnden är en tillsynsmyndighet. Överförmyndarens uppdrag är att utöva tillsyn över de ställföreträdare som är verksamma inom Linköpings kommun. Överförmyndaren skall genom sin tillsyn motverka rättsförluster för de svagaste i samhället. Den främsta uppgiften som nämnden har är att kontrollera att huvudmannen inte lider några rättsförluster på grund av ställföreträdarskapet, att huvudmannens tillgångar används för dennes nytta och glädje och att tillgångar som inte används är placerade så att tillräcklig trygghet och skälig avkastning ges.

Överförmyndaren har lagstadgad rätt att vid tjugo olika situationer besluta om föreläggande av vite. Denna lagstadgade rätt innebär vidare att överförmyndaren har rätt att efter påminnelse med en tidsfrist på minimum fjorton dagar förelägga en ställföreträdare att under hot om vite fullgöra sina skyldigheter (nedan: inkomma med begärd handling.)

JO har i sitt protokoll, fört vid inspektion av överförmyndarnämnden i Nacka Kommun den 5-6 mars 2008 samt den 12 mars 2008, anfört att kontrollen av årsräkningar är huvudmannens garanti för att hans tillgångar används på ett sätt som är till dennes fördel och att det är viktigt att överförmyndaren är aktiv i sitt arbete att få in årsräkningar i tid. Har ställföreträdare inte inkommit med årsräkning bör denne få ett föreläggande om vite i god tid innan sommaren då en årsräkning som inte är inkommen kan vara ett tecken på att ställföreträdaren inte sköter sitt uppdrag. JO anför även att en ej inkommen årsräkning är en varningssignal som överförmyndarna måste ta på allvar. Även Riksrevisionen har behandlat frågan om överförmyndarens långa handläggningstider i sin granskningsrapport ”Tillsyn av ställföreträdare och överförmyndare, RIR 2017:33” i vilken Länsstyrelserna meddelar att anledningen till långa handläggningstider dels är att ställföreträdare inkommer sent eller inte alls med handlingar och dels att överförmyndarna inte bevakar att handlingar kommer in. Vidare menar Länsstyrelserna i rapporten att dessa långa handläggningstider är allvarliga då det innebär att tillsyn av ställföreträdarskapet inte har skett. Långa handläggningstider är allvarligt om man tar i beaktande att huvudmannen i många fall själv är ur stånd att anmäla om något inte är som det ska.

Överförmyndaren kan bli skadeståndsskyldig vid försummelse. Enligt skadeståndslagen (1972:207) kan överförmyndaren ställas ansvarig för skada som orsakats av försummelse vid myndighetsutövning. Att överförmyndaren exempelvis inte aktivt arbetat för att få in en årsräkning kan, när det vid ett ärende upptäcks oegentligheter, ses som att överförmyndaren varit försumlig vid sin myndighetsutövning och kan således föranleda skadeståndsskyldighet.

Den process avseende påminnelse och vite som nämnden föreslås godkänna sammanfattas nedan:

Har begärd handling inte inkommit på utsatt datum skall påminnelse skickas ut senast dagen efter och tidsfristen sätts till fjorton dagar. Information om att överförmyndaren kan komma att förelägga ställföreträdare att vid vite inkomma med begärd handling skall bifogas. Inkommer begärd handling ändå inte skall en ny påminnelse (påminnelse nummer två) skickas ut senast dagen efter med en tidsfrist på sju dagar. I påminnelse nummer två informeras ställföreträdare om att överförmyndarnämnden kommer att fatta beslut om vitesföreläggande om begärd handling inte inkommer. Har begärd handling inte inkommit inom utsatt tid skall utredningssekreterare skriva fram ansökan om föreläggande av vite till nämnd. Nämnd beslutar om vitesföreläggande och överväger om beslutet bör justeras omedelbart för att inte fördröja föreläggandeprocessen. Beslutet skickas till ställföreträdare med rekommenderat brev samt mottagningsbevis. En tidsfrist på sju dagar efter mottagandet sätts ut. Inkommer inte begärd handling inom utsatt tid skall utredningssekreterare ansöka hos tingsrätten om utdömande av vite. Inkommer inte begärd handling trots utdömt vite gör utredningssekreterare en ansökan till tingsrätten om förhöjt vite. Inkommer begärd handling innan tingsrätten beslutat om utdömande av vite, återtar nämnden sin ansökan.

Den process som idag tillämpas innebär att det tar minst två och en halv månad innan utredningssekreterare skriver till nämnd om föreläggande om vite. Ett sådant förfarande resulterar i att det dröjer minst tre månader för nämnden att fatta beslut om föreläggande av vite. Vidare sätts sista datum för begärd handling alltför långt fram efter att nämnden beslutat om föreläggande av vite.

Nuvarande process sammanfattas enligt nedan:

Har redovisningshandling inte inkommit på utsatt datum skall påminnelse skickas ut senast dagen efter och tidsfristen som sätts är tre till fyra veckor. Kommer redovisningshandling ändå inte in skall en ny påminnelse skickas ut senast dagen efter eller närmaste vardag med en tidsfrist på tre till fyra veckor. I denna påminnelse skickas även en erinran om att överförmyndarnämnden kan förelägga ställföreträdare om vite om redovisningshandling inte inkommer. Inkommer ändå redovisningshandling inte skall utredningssekreterare ringa till ställföreträdare och fråga om orsaken till detta och sedan ge en tidsfrist enligt överenskommelse. Tidsfristen sätts utifrån enskild utredningssekreterares bedömning. Har redovisningshandling inte inkommit trots två påminnelser samt kontakt via telefon skall utredningssekreterare skriva fram ansökan om vite till nämnd. Nämnd beslutar om vite och vitesföreläggande skickas efter justering av protokollet (upp till två veckor) till ställföreträdare med rekommenderat brev samt mottagningsbevis, tidsfrist fyra veckor. Inkommer inte handlingen inom utsatt tid skall utredningssekreterare ansöka hos tingsrätten om utdömande av vite. Inkommer inte redovisningshandling trots utdömt vite gör utredningssekreterare en ansökan till tingsrätten om förhöjt vite.

Motivering

Nuvarande process för påminnelse och vite avseende exempelvis årsräkning, som enligt lag skall vara inkommen senast 1 mars, innebär att ett föreläggande om vite vid ej inkommen årsräkning för 2017 inte är ställföreträdare tillhanda före 28 juni 2018 och att ställföreträdare då har minst till 29 juli 2018 på sig att inkomma med årsräkning innan ärendet riskerar att föras över till tingsrätten. Det är knappt fem månader efter lagstadgad tidsfrist 1 mars.

Det är lagstadgat att ställföreträdare med redovisningsskyldighet, undantaget de som sökt om anstånd i rätt tid, skall inkomma med årsräkning senast 1 mars. Att tillåta ställföreträdare att underlåta denna lagstadgade skyldighet är inte att utöva en tillsyn där vår främsta uppgift är att motverka rättsförluster för de svagaste i samhället.

JO:s kritik och Länsstyrelsens uttalanden i Riksrevisionens granskningsrapport gällande årsräkningar kan appliceras på samtliga skyldigheter som ställföreträdare skall fullgöra. Tillser inte överförmyndaren att ställföreträdare fullgör sina lagstadgade skyldigheter utövar inte överförmyndaren sin tillsyn på ett fullgott sätt vilket kan föranleda rättsförluster hos huvudman samt en skadeståndsskyldighet för överförmyndaren.

Den process som nämnden föreslås att godkänna kommer dels att innebära att ställföreträdare kan föreläggas att vid vite inkomma med årsräkning redan vid nämndsammanträde i april, vilket uppfyller JO:s krav på att föreläggande om vite skall skickas ut i god tid innan sommaren, och dels underlätta och tydliggöra förfaranden i andra situationer där överförmyndaren skall förelägga ställföreträdare om vite.

När beslut fattats om föreläggande av vite bör överförmyndaren även överväga om beslutet skall direktjusteras för att på så sätt inte fördröja processen med upp till två veckor.

Slutligen föreslås nämnden att godkänna process vid påminnelse och vite då detta arbetssätt kommer att sända en tydlig signal till både ställföreträdare och huvudmän att överförmyndaren utövar ett rättssäkert och kontinuerligt tillsynsarbete.

Överförmyndarnämnden

Petra Hallqvist